

Doğu Akdeniz’de Tersten Esen Rüzgarların Ortasında Türkiye- Mitat Çelikpala & Fatih Ceylan

“Nedir bu Akdeniz? Bin bir şeyin hepsi birden. Bir manzara değil sayısız manzaralar. Bir deniz değil, birbirini izleyen birçok deniz. Bir uygarlık değil, birbiri üzerine yığılmış birçok uygarlık. (Fernand Braudel)

SON BİR YILLIK SÜREÇ

Avrupa Birliđi (AB) Konseyi'nin Türkiye'ye Doğu Akdeniz'deki petrol ve doğalgaz arama faaliyetleri nedeniyle uyguladığı yaptırımları 12 Kasım 2022'ye kadar bir yıl daha uzatması Doğu Akdeniz'e yaklaşık bir senedir hâkim olan nispeten sakin havanın yeniden bozulacağına işaret ediyor. AB Konseyi'nin yaptırım kararı, Türkiye ile Libya arasında 27 Kasım 2019'da imzalanan deniz yetki alanlarına dair mutabakat muhtırası ertesinde ve 2020 yılı boyunca yükselen rekabet ve gerginlik ortamında AB'nin Yunanistan ve GKRY'ye destek verme adına Türkiye'ye yönelik geliştirdiği tepkiydi.

Türkiye'nin 2019 ve 2020'de Doğu Akdeniz'de yaptığı sismik ve sondaj araştırmalarının yanı sıra gambot diplomasisi de dâhil olmak üzere icra edilen tatbikatlarla desteklenen yaklaşımının karşı tepkilerle bölgede ve ötesinde gerilimi arttırdığını gördük. Yunanistan ve Fransa başta olmak üzere, İtalya ve Almanya gibi NATO üyesi ülkelerin de müdahil olmasıyla, süreç içine Avrupa-Atlantik dünyasını da çekerken Kıbrıs konusu yeniden canlandı ve Türkiye-Yunanistan Ege'de çatışmanın eşiğinden döndü.

ISINAN SULAR VE TERS ESEN RÜZGÂRLAR

Havzanın önde gelen ülkeleri için rüzgârlar tersten esti. 2020 Sonbaharında karşılıklı olarak mutabakatlara varılması üzerine tırmanma önlense ve nispi ve geçici bir yatışma dönemine girilmiş olsa da gerilimin arkasında yatan temel sorunların giderilemediği iddia edilebilir. Nitekim 2021 yılıyla birlikte Türkiye ile Batılı müttefikleri arasında gözlenen inişli çıkışlı 'yumuşama' havasının Doğu Akdeniz'e yansımaları olsa da yaz döneminde sular yeniden ısınmaya, Doğu Akdeniz ve Ege'de süregiden sorunlar yeniden su yüzüne vurmaya başladı. 26-28 Ağustos tarihlerinde Kıbrıs adasının batısında Fransa, İtalya, Yunanistan ve GKRY'nin katılımıyla 'Eunomia' tatbikatı icra edildi. Türkiye de aynı tarihlerde Girit adasının güneyinde müttefik donanma unsurlarıyla bir geçiş tatbikatı (PASSEX) [gerçekleştirdi](#). Bu iki tatbikatın üzerinden fazla bir zaman geçmeden Nemesis (İntikam) kod isimli tatbikat serisinin sekizincisi 3 Kasım'da sekiz ülkenin

(GKRY, Yunanistan, Fransa, Birleşik Krallık, ABD, İsrail, İtalya ve Mısır) deniz-hava unsurları ve altı şirketin fiilen katılımıyla düzenlendi. Bu tatbikatın amacı, hidrokarbon platformlarına terör saldırısına karşı koyma, şüpheli gemileri denetleme, gemilerde yangın söndürme, yaralıların kurtarılması ve hava yoluyla taşınması, terk edilen platformdan toplu tahliye ve deniz kirliliğini önleme olarak [belirlenmişti](#).

Nemesis tatbikatının başladığı gün Türkiye'nin ev sahipliğinde 3-10 Kasım tarihleri arasında Doğu Akdeniz 2021 Tatbikatı başladı. Türkiye'nin deniz ve hava unsurlarının da yer aldığı tatbikata on ülkeden otuz beş gemi ve beş bin personelin katıldığı [açımlandı](#).

Karşılıklı gövde gösterileri burada durmadı. Bu kez karşımıza 14-22 Kasım tarihlerinde Girit adası civarında Yunanistan, GKRY, BAE ve Mısır'ın katılımıyla düzenlenecek Medusa 11 tatbikatı çıktı. Bu tatbikatta Fransa'nın da yer alacağı açıklandı. Kısacası karşılıklı gerilimler, tırmanmalar, NAVTEX ilanları, halen devam eden tatbikatlar serisi, çatışan çıkarlar ve diplomasiye de hâkim olan söz düelloları Ege'yi de kapsayacak şekilde Doğu Akdeniz'i adeta bir 'Tatbikatlar Denizi'ne dönüştürdü.

Görünen o ki Doğu Akdeniz'de huzurlu ve istikrarlı bir ortamın oluşması için daha fazla güç gösterilerine ve askeri-diplomatik hamlelere tanıklık edeceğiz. Yeni gerilimlere her an gebe olan bu ortam, çıkarları gereği Türkiye'nin hem askeri hem diplomasi alanlarında boy gösteren aktörler arasında bulunmayı sürdüreceğine işaret ediyor. Üzerinde dikkatle durulması gereken nokta, bu boy göstermenin ne şekilde olacaktır. Son döneme hâkim olan çatışmacı yaklaşımın yerini yaratıcı ve sonuç alıcı, gerçekçi bir diplomatik yaklaşımın alıp almayacağı sürecin geleceğini belirleyecektir.

YÜKSEK TANSİYONUN AKTÖRLERİ

Geniş Akdeniz havzasının tarih boyunca kıyıdaş ya da bölge dışından çeşitli

uygarlıkların ve aktörlerin bir yandan çatışmalarına, diğer yandan başta ticari-ekonomik alanda olmak üzere uzlaşma arayışlarına sahne olduğunu görüyoruz. Bu geniş perspektiften bakıldığında süreci, belli başlı konular, son dönemde sahne alan aktörler ve bunların tutumları açısından kısaca irdelemekte fayda var.

Enerji konusu, 2000'li yıllarla birlikte Doğu Akdeniz'de başlayan sismik ve sondaj faaliyetleri sonucunda Kıbrıs adası, İsrail, Mısır ve Lübnan deniz yetki alanlarında belirlenen hidrokarbon kaynakları nedeniyle bölgedeki jeopolitik/jeostratejik oyuna yeni boyut kazandıran, diğer bir anlatımla rekabeti başlatan etkenlerin başında yer almaktadır. Bu kaynakların çıkarılması, paylaşılması, taşınması ve pazarlanması açısından oyuna erken giren ülkeler ve şirketler ciddi kazanımlar elde ettiler, mesafe aldılar. Enerji ile bağlantılı biçimde deniz yetki alanlarının belirlenmesi konusu da süreci boyutlandırarak daha karmaşık bir hale soktu. Yukarıda adı geçen aktörler deniz yetki alanlarının paylaşımına dair anlaşmalar yaptılar. Diplomasi ve hukukun araçlarından yararlandılar. Hâsılı 'yumuşak güçlerini' olabildiğince öne çıkardılar.

TÜRKİYE KENDİNİ NASIL KONUMLANDIRDI?

Türkiye'nin bu sürecin dışında kaldığı, adeta ötekileştirildiği bir süreç yaşandı. İşler öyle bir noktaya vardı ki, Türkiye'nin karşısında oluşan cephenin içinde Filistin, Lübnan ve daha da önemlisi belli çevrelerin çapı ve etkisi ötesinde önem atfetmekten geri durmadığı Katar dahi [yer aldı](#).

Bölge ülkelerinin bölgesel ilişkileri belirleyen dengelere bakışı 2011'de 'Arap Baharı'nın başlamasıyla ve Suriye krizinin derinleşmesiyle birlikte farklılaşmaya başladı. 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı işgal ve ilhakıyla neredeyse eşzamanlı olarak patlak veren IŞİD kâbusu bölgedeki stratejik dengelerin ve güvenlik algılarının yeni boyutlar kazanmasına yol açtı. Bu süreçte bölgenin göz ardı edilemeyecek, ağırlığa sahip aktörleri arasında bulunan Türkiye, hemen hemen her hamlesinde, yaptığı ideolojik tercihler nedeniyle diğer bölgesel unsurları karşısında buldu. Doğu Akdeniz düzleminde Yunanistan-GKRY ikilisi bölgedeki ülkelerle Doğu Akdeniz kaynaklarının üretilmesi, paylaşılması ve taşınmasına

odaklı ilişkiler ağını genişletirken, bu ağı diplomatik ve hukuki bir zemine oturtmayı da kendi ölçüsünde başardı. Diğer yandan, bölge ve ötesindeki gelişmeleri doğru okuyamayan Türkiye adeta ülkeyi yalıtıma ayarlı dış ve güvenlik politikaları izlemekle Doğu Akdeniz denkleminin de dışında kalmayı 'becerdi'. Deyim yerindeyse kendi ayağına kurşun sıkmakta beis görmedi.

2000'li yıllarla başlayan ve her yıl bölge ülkelerince Doğu Akdeniz'deki kaynakların paylaşımını hedefleyen sürecin ilerleyişi, Türkiye tarafından zamanlıca ve yerinde diplomatik-hukuki hamlelerle dengelenememesi karşımıza normal şartlar altında bir araya gelmesi zor olan bir bölgesel ülkeler cephesini çıkardı.

1960'lı yıllardan beri devam eden Kıbrıs meselesinin kapsamlı ve kalıcı bir çözüme kavuşmamış olması da küresel ölçekteki stratejik rekabetin öne çıktığı bir dönemde, hidrokarbon kaynakları üzerindeki ihtilafların da etkisiyle, Doğu Akdeniz'deki çıkar çatışmalarının derinleşmesinde başat rollerden birini oynadı.

Türkiye'nin bölgedeki ilişkilerini temel ulusal ve güvenlik çıkarlarından uzaklaşmak suretiyle yürütmeye başlaması iklimin daha da ağırlaşmasında etken oldu. Krizleri yatıştırmak üzere elindeki tüm imkanları ulusal menfaatleri için seferber etmek yerine, izlenen dış ve güvenlik politikaları ışığında adeta bölgedeki kaos atmosferinde kendine yer arayan bir Türkiye ile karşı karşıya aldık. Konvansiyonel diplomatik yol ve yöntemlerin öncelenmesi halinde oluşması mümkün olmayan geniş bir hasım cephesinin vücut bulmasına zemin hazırlandı. Cepheyi dağıtmak yerine sanki genişletmek üzerine inşa edilen bir süreç hoyratça hayata sokuldu. Sonuçta Yunanistan-GKRY ikilisinin istismarına açık, Türkiye aleyhine olan bir atmosfer ortaya çıktı. Türkiye'nin karşısındaki stratejik küresel ve bölgesel resmi lehine çevirecek hamlelerde bulunulması yerine, elde sınamaların üzerine elde yalın kılıç giden yalnız şövalye rolüne soyunmuş bir Türkiye ve sonuç vermeyen politikalar kaldı.

Bu şartlar altında 2020 Eylül ayında BM Genel Kurul Toplantıları açıklanan Doğu Akdeniz'de Bölgesel Konferans yapılması çağrısı ne bölgede ne ötesinde olumlu

bir karşılık [buldu](#). Karşılık bulmadığı gibi, Türkiye karşısında, Kıbrıs hattında meydana gelen gerginliklerin yeniden su yüzüne çıkmasıyla bağlantılı olarak aynı gün (22 Eylül 2020), ABD ve AB destekli Mısır-Yunanistan-BAE-GKRY-İsrail-İtalya altılısını buldu. Bu altılı 2020 Eylül ayında Kahire merkezli Doğu Akdeniz Gaz Forumunu resmileştirdi. Bölgesel resmin içine ABD ve kendisini Levant'ın hala ana aktörü gibi görmekten kaçınmayan Fransa da dahil [oldu](#).

BATI AKDENİZ'DEN ESEN RÜZGARLAR

Gecikmeli olarak hayata geçirilen Libya atılımı sonrasında Batı ve Doğu Akdeniz'de ilişkiler özellikle 2020 yılında gerildi. Türkiye'nin karşısında oluşan cephe daha da boyutlanarak derinleşti. Doğu Akdeniz'deki büyük resim, sürece doğrudan etki eden gelişmeler zamanında ve doğru biçimde okunamayınca, gerekli diplomasi-hukuk zemini hazırlanmadığı için askeri ağırlıklı araçların sahaya sürülmesine neden oldu. Diplomasinin etkin kullanılamaması da askeri araçların kullanımının sınırına ulaşıldığı aşamada Türkiye'yi, hedeflenen siyasi neticeleri elde edemeden durmak zorunda kalındığı bir noktaya taşıdı. Özetle, araba atın önüne kondu; sonuçta hem at hem araba zarar gördü.

2021 yılıyla başlayan bölgeye dönük normalleşme arayışından beklentiler ve çıkarlarla uyumlu, somut bir netice de elde edilemedi. Daralan ekonomi, dış baskılar ve içerideki toplumsal huzursuzluk karşısında yelkenler suya indi, sismik/sondaj gemileri Antalya'ya demirlendi. Karşı cephede Türkiye lehine işleyecek çatlak oluşturulamadı.

Ortaya çıkan tablo karşısında kimi çevrelerin, alınan siyasi kararlar nedeniyle yönetimde bulunanlar yerine diplomasideki 'pasif' tutumdan Dışişleri Bakanlığını ve diplomatları hedef tahtasına oturtmak yönünde ucuz eleştirilere yöneldikleri gözlemlendi. Hâlbuki diplomasi-hukuk kulvarını geri plana itenler uygulayıcı konumda bulunan diplomatlar değildi. Dolayısıyla, eleştiri adresi yanlıştı, saptırılmıştı; yazılan mektubun göndericiye iade edilmesi zorunluluk arz etti.

KÜRESEL OYUNCULARIN TUTUMLARI

Özellikle 2014'ten itibaren Rusya'nın izlediği iddialı ve saldırgan eylemler, Trump döneminde temelleri atılan ve Biden yönetiminin de benimsediği güçler arası çekişmeye dayalı tutum ile sadece Uzakdoğu'da değil, küresel ölçekte yükselen, nüfuz genişletme arayışındaki Çin'in vücut verdiği gerçeklik de uluslararası güvenlik ortamını kökten değiştiren gelişmeleri tetikledi. Süregiden bölgesel rekabet ve ihtilaflar uluslararası toplumun üç ana aktörü arasındaki stratejik gerilime eklemlendi. Bundan Doğu Akdeniz de nasibini aldı.

ABD; (1)Karadeniz'de geçmişe kıyasla görünür ölçülerde nüfuz kazanan ve Karadeniz'i, Akdeniz'deki çıkarları için sıçrama tahtası gibi kullanan Rusya'yı çevreleme, (2)Pire limanı dahil Balkanlar'da ve Güneydoğu Avrupa'da kritik altyapı tesislerini satın almak suretiyle bu bölgeye de yerleşen Çin'i dengeleme ve (3) bölgede İran'ı kol mesafesinde tutma, hasılı bölgesel dengeleri küresel rekabet prizmasından kontrol altında bulundurma saikleriyle odak noktası Dedeoğaç olmak üzere Girit, Litohoro ve Stefanovikio'daki askeri varlığını güçlendirdi. Yunanistan'la olan savunma işbirliği anlaşmasını uzattı. GKRY'ye silah ambargosunu kaldırma kararı aldı. Şirketlerini Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarından yararlanmak için teşvik etti.

ABD'nin bu hamleleri Türkiye'de, son döneme hâkim olan gerginlikler ve yaptırımların gölgesinde birçok çevre tarafından endişeyle karşılandı. Tüm bu hamlelerin odağında sanki sadece Türkiye hedefleniyormuş yolunda tezler ileri sürüldü. ABD'nin bu atılımlarının Türkiye-ABD ilişkilerinin bozulması karşısında Türkiye'ye güçlü bir mesaj vermek isteğini de kapsadığı elbette düşünülebilir. Diğer yandan, ABD'nin bu tasarruflarının küresel ölçekte Rusya ve Çin'le girdiği stratejik rekabetin bölgede Türkiye'yi kaygılandıran bir tabloyu ortaya çıkarmakta olduğu da göz ardı edilemeyecek bir olgudur.

Doğu Akdeniz'de süregiden ihtilaflarda başta Fransa olmak üzere AB'nin kurumsal düzlemde Yunanistan-GKRY ikilisini destekleyen haksız ve temelsiz ithamları da görmezlikte gelinemez. Yunanistan-GKRY, tam üye olmaları

dolayısıyla AB ülkelerini ve kurumlarını Türkiye'ye karşı seferber etme ve bölgesel ilişkilerini zora sokma arayışlarına giriştiler. Bu olumsuz tabloya bölgedeki diğer ülkelerin de Türkiye'ye yönelik baskıyı arttırmak üzere katılmaları ve desteklemeleri karşımızda duran temel bir meseledir.

Kurumsal diplomasinin görmezden gelindiği bir anlayışla yönetilen Türkiye, ideolojik temelli bir dış politikayı terk etmeyip, öncelikle bölgesinden başlamak üzere ilişkilerini normalleştirme kulvarına sokamazsa AB bünyesindeki dengeleri de kendi lehine çevirmekte başarısız kalmaya devam edecektir.

Rusya 2015 yılından bu yana Suriye'ye kalıcı olarak yerleşip, Doğu Akdeniz yaklaşım yollarını kontrol altına almakla yetinmemiş, bölgede başta Mısır, GKRY ve Libya olmak üzere nüfuzunu ve gücünü yayacağı ilişkiler ağını da ilerletme yönünde mesafe almıştır. Ekonomisinin can damarını oluşturan petrol-doğalgaz ihracından sağladığı gelirleri korumak için Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarının paylaşılması ve pazarlanması hususundaki olası anlaşma ve düzenlemeleri yakından izleyeceğine ve gerektiğinde bölgede yeni çıbanbaşları tesis edeceğine şüphe yoktur. Bu açıdan bakıldığında Rusya'nın (1) küresel rekabette oynamak zorunda olduğu rolün gereğine, (2) Akdeniz bütünündeki dengelerin oluşum sürecinde kendisine nasıl bir yer arayacağına ve (3) hem küresel hem de bölgesel denklemde çatışmaların ortasında sıkışmış kalan Türkiye'yle ilişkilerinin seyredeceği rotaya etraflıca eğilmek bir tercih değil, zorunluluktur. Büyük resim içinde Rusya'nın bölgeye dair politikaları ve tasarrufları sağlıklı bir kapsamda okunamazsa karşımıza Rusya'yla Doğu Akdeniz bağlamında da ilave bir rekabet alanı çıkabilir.

2017 yılında Rusya'yla, 2019 yılında da Mısır ile ortak tatbikatlar yapan, doğal kaynaklara ve nadir elementlere erişime stratejik bir öncelik veren Çin'in son yıllarda bölgeye olan ilgisi artmıştır. Kuşak-Yol mega projesinin deniz alanlarını ve bunları kontrol altında tutacak deniz tesislerini de kapsadığı bilinmektedir. Aslında Çin, İran'la yaptığı büyük çaplı yatırım anlaşmaları, Suriye dâhil bölge ülkeleriyle olan ekonomik-ticari ilişkilerinin genişleyen kapsamı, Balkanlar'a ve Doğu-(Yunanistan dâhil)/Güneydoğu Avrupa'da artan ağırlığı dolayısıyla Türkiye'nin hemen yanı başında Rusya gibi adeta 'komşu' haline gelmiştir. Doğu

Akdeniz'i de kapsayan mevcudiyeti ve Türkiye dâhil bölge üzerinden nüfuz kazanma ve yayma girişimleri uzun vadeli hesaplanmış bir tasarımın parçasıdır. Bölgede atılacak adımlarda stratejik denklemin içine girmeyi başarmıştır ve bundan geri adım atması beklenmemelidir.

SONUÇ

Türkiye, dünya siyasetine ve ekonomisine ağırlıklı olarak yön veren büyük güçler arasındaki stratejik rekabetin kıskacında Doğu Akdeniz'deki jeopolitik/jeostratejik yarışa geç bir aşamada girdi. GKRY'nin 1970'li yıllardan bu yana Ada etrafındaki deniz kuşağında canlısıyla cansızıyla 'tekel kurmaya' dönük hukuki ve diplomatik adımlarını zamanında dengeleyecek karşı tedbirleri almakta da gecikti. 2000'li yıllarla birlikte Doğu Akdeniz'de keşfedilen hidrokarbon kaynaklarının Türkiye üzerinden naklini sağlayacak bir mimariyi, zamanında Bakü-Tiflis-Ceyhan modelinde olduğu gibi, diplomatik/hukuki/ekonomik kulvarlarda tesis etmekte geç kaldı; geç kalmanın ötesinde bölgesel çatışmalarda kendi ulusal çıkarları hilafına tarafsız bir rol oynadı; bölgenin kilit aktörleriyle olan ikili ilişkilerini gerilime sürükleyecek bir dış politika izledi. 2010'da bir yandan Kıbrıs adası etrafındaki geniş kuşakta bulunan hidrokarbon kaynaklarının adanın iki toplumunca hakça paylaşılması suretiyle Kıbrıs meselesinin çözümü için katalizör olarak yararlanmanın yollarını ararken, diğer yandan İsrail'le ipleri gerdi. 2012'de şeriat düzeni hedefleyen Mursi yönetiminin askeri darbeye iktidardan indirilmesi üzerine Mısır'la olan köprüleri attı. Suudi Arabistan'la ve Körfez ülkeleriyle olan ilişkileri zora sokan tercihlerde bulundu. Suriye'deki krizin derinleşmesi sürecinde rejim değişikliğini hedefleyen bir yola saptı; bu krize daha fazla müdahil oldukça, dolayısıyla Ortadoğu ve Arap dünyasının meseleleri ve çatışmalarına kendini kaptırdıkça Ege'de Yunanistan'ın Türkiye aleyhine olan adımları karşısında zamanlıca sesini yükseltmedi.

Sahneye çıkışı ise bölgede zemini kaybettiği bir dönemde ve askeri yolları incelemek suretiyle oldu. Kendisi için elzem olan diplomasi ve hukuk araçlarından en uygun ölçüde yararlanmayı göz ardı edip, işbaşındakilerin tercihleri nedeniyle iyice yalnızlığa sürüklendiği ve ekonomik dengelerinin gün be gün bozulduğu bir ortamda askeri imkan ve kabiliyetlerini sahaya sürmek

zorunda kaldı.

Üç tarafı denizle çevrili iki yarımadadan oluşan bir ülkenin denizdeki meşru hak ve çıkarlarının korunmasını arka plana iten bir anlayış ve sürecin parçası oldu. Bu süreç içinde sadece bölge ülkeleriyle değil, mensubu bulunduğu Batılı kurumlar ve önde gelen üyeleriyle de ilişkilerini bozacak yollara saptı, özünde bölge ve ötesindeki çıkarları bakımından rekabet içinde bulunduğu Rusya'yla da önceden belirlenmiş bütüncül bir strateji temelinde değil, olayların seyrine bağlı, dolayısıyla tepkilere dayalı ve bütünsellikten uzak ilişkilere yöneldi.

Diğer bölge ülkeleriyle kıyaslandığında özellikle ekonomik-ticari ilişkiler düzleminde Çin'de de aradığını bulamadı. Bu bağlamda hem bölgede hem küresel ölçekte ilişkileri savruk, ayarı belirsiz, ekseni müphem bir görüntü çizdi.

Yüzyıllar boyunca Avrupa ve Akdeniz havzasının/sosyo-ekonomik kültürünün ayrılmaz parçası olan Türkiye'yi bu geniş kuşak dışında görüp, petrol ve doğalgazla birlikte sektör anlayışların ihracından başka özellikleri şimdilik olmayan Ortadoğu ülkeleri ligine ve anlaşmazlıklarına sürükleyen bir doğrultuda hareket edenlerin, Doğu Akdeniz dengeleri içinde Türkiye'yi bölgesel ve küresel bir oyuncu konumuna getireceğini varsaymak hüsnü kuruntudan ibarettir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki meşru hak ve çıkarlarının sadece Libya'yla imzalanan mutabakat muhtırasıyla sağlanamayacağı aşikardır. GKRY hariç, Suriye dâhil bölgedeki tüm ülkelerle deniz yetki alanları konusunda vakit geçirmeksizin anlaşmaya varmanın yolları aralıksız biçimde zorlanmalıdır. Her hal ve karda diplomasi ve hukuk zemininden sapmadan gerekirse MEB ilan edilmesine ve bunun öncelikle BM'de kayıt altına alınmasına koşul olarak tüm bölgeyi kapsayacak düzenlemelerin diplomatik araçları azami ölçüde kullanarak ivedilikle hayata geçirilmesinin yolları bulunmalıdır. Bir yandan bölgesel konferans çağrısı yapıp, diğer yandan iflas aşamasına gelmiş mevcut dış politikayla Doğu Akdeniz'deki ortak paydayı oluşturacak bir zemin bulunamayacağının ayırdına artık varılmalıdır. Türkiye'yi stratejik rekabet içinde bulunan güçlerin arasına sıkıştırarak ve savrulmasına neden olacak tercih ve tasarruflardan kaçınmanın

zamanı gelmiştir.

Etki ve nüfuz alanı oluşturma gayretlerini salt askeri yol ve yöntemlere dayandırmak ve bundan bugünkü şartlarda sonuç alınacağını ummak ülkeyi çıkmaz sokaklara sürükleyecek hatalı bir yoldur. Her istikamete ilişkide hukuki kültürden beslenen aktif kurumsal diplomasiyi öncelemek suretiyle bölgesel normalleşme çizgisinde inandırıcı ve güven telkin edici bir yönde ilerlemek, küresel düzlemde de öngörülebilir, konumu net ve açık olan, güvenilir bir ortağın sergileyeceği davranış ve tasarruflarda bulunmak en sağlıklı ve sonuç verici temel bir tercihi oluşturacaktır.

Mitat Çelikpala, Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi

Prof. Dr. Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Dr. Çelikpala'nın çalışma alanları arasında eski Sovyet coğrafyası ve Kafkasya, diaspora çalışmaları, Karadeniz Bölgesi ve güvenliği, Türk-Rus ilişkileri, enerji güvenliği, kritik altyapı güvenliği ve terörizmle mücadele gibi konular yer almaktadır. Çelikpala'nın yukarıda belirtilen konularda akademik dergiler ve güncel medyada yayınlanmış makale ve değerlendirmeleri bulunmaktadır.

Fatih Ceylan, Büyükelçi (E.)

1957 Bursa doğumlu. 1979 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Aynı yıl Dışişleri Bakanlığına girdi. Master Derecesini Rutgers(ABD)/Princeton Üniversitelerinden aldı. İslamabad Büyükelçiliği, Deventer Başkonsolosluğu ve NATO nezdindeki Türkiye Daimi Temsilciliğinde, Brüksel Büyükelçiliğinde ve AB nezdindeki Türkiye misyonunda çalıştı. Düsseldorf'ta Başkonsolosluk, Sudan ve NATO nezdinde Büyükelçilik yaptı. Merkezdeki son görevi İkili Siyasi İlişkilerden Sorumlu Müsteşar Yardımcılığıydı. 2019 Şubat ayında emekliye ayrıldı.

Bu yazıya atıf için: Mitat Çelikpala ve Fatih Ceylan, 'Doğu Akdeniz'de Tersten Esen Rüzgarların Ortasında Türkiye', *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 16 Kasım 2021, <https://www.uikpanorama.com/blog/2021/11/16/dogu-akdenizde-tersten-esen-ruzgarlarin-ortasinda-turkiye/>

Telif@UIK*Panorama*. Bu yazının tüm çevrimiçi ve basılı telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Yazıda yer verilen görüşler yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, *Panorama* Yayın Kurulunu, dergi editörlerini ve diğer

yazarları bağlamaz.